

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 41.

V Ljubljani, dne 21. septembra 1906.

Letnik I.

Nadzorstvo in delavstvo.

Ki opazuje sedanjí čas, vidi, da niso ravno najboljše razmere med delavstvom in pa med gospodarji. Naš list je živa priča, da je res tako.

Vsaj malone ni številke, ki bi ne priobčila delavskih pritožb zdaj iz te, zdaj iz druge delavnice ali tvornice. Danes iz tega, čez teden iz drugega kraja.

Večinoma se pritožuje delavstvo, ker ne postopa nadzorovalno osebje ž njimi tako, kakor je navada, da se postopa z ljudmi.

Psovke, grožnje, denarne globe so ona sredstva, s katerimi poizkušajo, da gospodarijo nad onimi, ki delajo v tvornici, v delavnici.

Da slabše se godi našemu slovenskemu delavstvu, kakor se godi delavstvu po drugih krajih. Zmerjanje, upitje, kletvine, morebiti tu in tam celo tepenje in suvanje niso baš taka sredstva, ki bi povzročila, da ljubi delavstvo pazniško osebje, pa tudi ne delodajalce.

Le poglej zvesto domačo žival psa, kako se ti trese, cvili in kako proseče ti gleda gospodarja, ako upije nad njim.

Dandanes snuje takozvana »prosvitljena« družba vsekakršna društva. Prav nič bi se ne čudili, ko bi se pojavilo nekega dne društvo v varstvo gadov in drugih strupenih kač. A ravno ta družba pa ne migne niti z rameni, ko vidi in ko čuje, kako postopajo z delavstvom.

Pri nas je hujše v tel oziru, kakor je to drugod. Industrija je še mlada in tudi

delavstvo po naših tvornicah so večinoma sinovi in hčere kmečkega našega ljudstva.

Zato pa misli nadzorovalno osebje, da sme s tem delavstvom početi, kar se mu ljubi.

Surovo postopanje pa ne le da boli, ono tudi ponižuje. Saj mora človek, ki čuje vsaki dan recimo surove opomine, sčasoma pač izgubiti tudi občutljivost, navadi se jih in posluša te psovke s krutim gnjevom. To pač ne pospešuje dobrega razmerja, ki bi moralo vladati med podjetništvom in delavstvom. Čut dostojnosti se izgubi, a izgubi se tudi ljubezen do podjetnika, ljubezen do višjega. Boš poljuboval roko, ki te tepe? V življenju se pač to redkokrat zgodi.

A z veseljem moramo pa le naglašati, da povsod pač ni tako. So tudi še tvornice in podjetja, kjer je razmerje med podjetništvom in delavci popolnoma dobro.

Podjetniki, pa tudi nadzorovalno osebje poizkuša to, da izhaja na lep način z delavstvom. Seveda, tu in tam se že pojavi kaka ostrejša struna, pa se le kmalu omili, kjer se gleda nato, da se brez potrebe ne psuje delavstvo.

Po naši sodbi nadzorovalno osebje pač nima povoda, da postopa kjerkoli neprijazno z delavstvom. Vsaj spada tudi med delojemalce in so pazniki pa mojstri in celo uradniki tudi delavci v širšem pomenu besede.

A tega se ne zavedajo. Je pač temu naša napačna vzgoja vzrok.

Že po šolah se mnogokrat naravnost vzgojmeta hinavščina, priliznjenost in pa ovaduštvo. Ki nosi tožbe učitelju ali pa

tudi profesorjem pritožbe na nos, ni zaradi svoje škodoželjnosti grajan ali pa kaznovan, nasprotno pa pač še mnogokrat pohvaljen. In ko ti pride mladenič k vojakom, pa ti ga kot vojaškega rekruta vzgajajo s surovostjo, z rotenjem, kletvino. Brezpogojno pokorščino in molk nasproti najhujšim krivicam ti predpisujejo strogi vojaški predpisi.

In ki pridejo od vojakov, ti postanejo sčasoma tudi nadzorniki, pazniki, mojstri, uradniki po raznih delavnicah, podjetjih, tvornicah in rudnikih.

Kar se je Janez naučil pri vojaki in v šoli, to ti hoče zdaj izvajati v navadnem življenju in zato ti je surov z delavstvom. Vzgaia in pospešuje pa tudi hinavščino in ovaduštvo.

Nadzorovalno osebje bi moralo poznati delavčevo dušo, njegovo srce. A tega ne poznajo. In zato toliko pritožb. Toliko krivice nasproti delavstvu od strani nadzorovalnega osebja.

Več dostojnosti pa tudi ljubezni mora imeti nadzorovalno osebje nasproti delavstvu, kakor je ima zdaj. Pa bo zavladalo najlepše razmerje med delavstvom in njim.

Proč s surovostjo, nasilnostjo, hinavščino in z ovaduštvom!

Organizacija delavk.

Organizacija delavskega stanu pomenja velikanski napredek za celokupnost. Delavstvo, po svoji organizaciji stoječe na večji materielni in duhovni višni, je sposobnejše za krepko in zvesto delo, spo-

Hajdamak.

Ptička — ljubav . . .

V zlatem morju se koplje
daljni zaton,
rosa lega na polje,
lega preko dobrav,
nad dobravami vlažnimi
plôve ptička — ljubav . . .

Kam, ljubav, boš krenila
v tihi večer?
Glej, vsa pusta dežela
zré ti nemo v oči,
cilji v daljah ugašajo
neblagoslôvljeni;

čilim črni ovija
nizke vasi
in visoke gradove:
slednji utihel je hram . . .
ah, izmučena potnica,
kam boš krenila . . . kam? . . .

— Vsrece nežno in dobro
moja je pot: —
solzni biseri tiho
pod trepavkami žde

pa ponižno mi svetijo
vhod v drhteče srcé — —

Plôve . . . plôve skozi mrakové
radostno pot,
v srce dobro in nežno
trudna ptička — ljubav;
fantje pesem prepevajo,
radost spé iz daljav . . .

Ivo Česnik.

Posušene cvetke.

Ne smejte se ljudje, ko preberete to dogodenco. Ni se rodila v veselem trenutku življenja, zato je žalostna kot so žalostne jeseni cvetke, ki jim je zapisana smrt na ovenelih listih. Vi mladi fantje pripognite kolena in se trkajte na prsa in ne porcite: »Tako je življenje, danes sem varan jaz, jutri boš ti, dekle.« Dekleta zašepetajo brez mojega priporočila: »Reve smo, tako je, trpeti moramo do groba.« In starci in starke se pokrižajo in solze se jim pokotalijo po licih: »Tak je dandanes svet, o mi nismo bili taki. Sodoma in Gomora!«

Tako je bilo. Fant jo je imel rad in jo je peljal v park, da sta se tam izprehajala. Hodili so mimo ljudje in so ju gledali, a onadva se nista zmenila za te poglede, saj sta se ljubila. Fant ji je obljubljal nebesa, in ona mu je verjela.

»Tako čez leto pridem pote in te vza-mem na svoj dom, ljubica. Lep je moj dom, ob rebri stoji in češplje rasto na vrtu in se dotikajo zidov, prav oken se dotikajo, kjer bova spala. Saj me počakaš, kajne. Zdaj grem domov in vse pripravim, posteljo ti pripravim in sobo preslikam, da bo prijetnejše bivališče.«

»Zakaj pa ne prideš prej pome, ljubček. Težko te čakam eno leto. Dolgo je in mrzla zima pride vmes in črne noči se naselijo okrog mene, grozno pusto mi bo brez tebe.«

»Rad bi ljubica, le veruj mi, a ne morem. Saj veš, da bi ti ustregel, če bi bilo mogoče, ker te ljubim, a ne morem.«

»Pa pridi čez leto dni pome, pripravljena bom in v ljubezni te bom čakala. Za spomin ti dam tehle modrih cvetic in rdeč klinček.«

Pripela mu je na prsi tiste cvetlice, ko sta se ločila, da se ne vidite nikoli več.

sobnejše tudi, da izvršuje velike svoje socialne dolžnosti. To nam že sedaj, ko so naše organizacije še izvečina mlade, jasno kažejo krepki nastopi naših inteligentnih delavcev.

Kaj pa delavke, naše vrle delavke? Ali so te izvzete, da zanje ni potrebna organizacija?

Naše odkrito mnenje in prepričanje je, da je treba organizaciji delavk posvečati največjo pozornost. Ako vidimo bedne in osamljene delavke v tvornicah, organizirajmo jih, dajmo jim pomoči, dajmo jim moralne podpore! Ženske, delavke so tukaj, toraj mora obstojati tudi njihova organizacija; saj se imajo delavke boriti z istimi sovražniki in v istem boju, kakor delavci, v boju s kapitalom in z njegovo nasilnostjo.

Država je pri nas sicer storila nekoliko za delavke, da varuje njihovo življenje, zdravje in nrvnost, toda — z drobtinami, ki jih meče milostno liberalna država pred noge proletarcev, se ne smemo in ne moremo zadovoljiti. Bojazen in napačna sramežljivost, ki sta lastni ženskemu soplu, odvrneta delavko čestokrat, da se ne brani, ko si je kratijo njene pravice. In mnogo je še danes pri nas delavk, ki smatrajo krivice, ki se jim godé, kot »potrebno zlo«.

Tem razmeram je treba krepko priti v okom. Tu ne pomorejo nobene tožbe in žalovanja, ampak pričeti je treba z organizatoričnim delom.

Toda, ugovarjali boste: zanimanje delavk za strokovno organizacijo je vedno minimalno. Čemu siliti delavke tja, kamor ona noče? To sicer ni resnično, a le odgovorjamo delavkam: več luči! Korenito jim je treba pojasniti, kako je njihovo stališče v človeški družbi, dvigniti je treba njihovo zavest, pa bodo same začutile potrebo organizacije. Zato pa je seveda treba dela; široko polje se tu odpira našim »socialnim delavcem«.

Popolnoma napačno bi sevé bilo, ako pride kdo z zahtevo, naj se žena umakne iz javnega življenja. Kdor tako misli, ne pozna duha časa, ki gre preko njega naprej svojo ostro začrtano pot. Razvoj časa je potegnil ženo iz mirne domačije, in zato je žena upravičena in prisiljena, da nastopi tudi v javnosti.

Kako naj se izpeljejo organizacije delavk, o tem veljaj sledeče načelo: Ženske organizacije naj imajo svoje zaupnice; te zaupnice naj se priklopijo moškim organizacijam in se uklonijo njihovem vodstvu.

To velja glede strokovne organizacije. Prepotrebna je. A motijo se, ki sodijo, da ženska ni tudi poklicana k sodelovanju v javnem političnem življenju.

Je popolnoma. Ne tajimo sicer, da se ji stavljajo tu razne ovire. In znano nam je tudi, da jih je mnogo, ki se temu upirajo.

Vsaj je celo v odseku za volilno presosno naglašal minister, da se mu ne zdi še ugoden čas, da zadobe ženske politične pravice, češ, da ne služijo v armadi.

Seveda, na to pa mož mislil ni, da bi tudi armade ne bilo, ako bi ne bilo žensk.

Že vemo, kaj nam bi ugovarjali ljudje, ki žive še v starih predsodkih. Pravijo: žensko v kuhinjo in kar je takih starokopitnih moških izgovorov v strahu, da izgube moški nadoblast nad ženskim spolom.

Kako neumni so, ki sodijo, da ženska ne zna presoditi, kaj je in kaj ni prav v javnih vprašanih vsakdanjega in državnega ali če že hočete političnih vprašanih.

Naj li vam navedemo slavne žene, ki so kronane s kraljevimi in cesarskimi kronami modrejše vodile države, kakor so jih celo vodili moški vladarji. Zgodovina nas uči, da so v politiki in v zgodovini igrale ženske na vodilnih mestih ne baš najslabšo vlogo.

Že vemo, da reče ta ali pa oni: ženske niso vztrajne, ne znajo molčati, niso resne.

Ali nasprotno koliko se pa dobi tudi med moškimi nevztrajnih, omahljivih, čenčastih značajev.

Ni gotovo, ali vsaj dokazano ne, da jih je več med ženskami kakor pa med moškimi.

Pa če bi bilo recimo vse res, kar navajajo napak o ženski. No bi se mi, ki tega ne verujem, tudi prav nič ne čudili.

Vsaj vemo, da je človek, dokler se ne navadi kake stvari, v njej neroden. Težko in pa še kako se nauči malo dete hoditi. In to velja tudi za žensko.

Usodepolni časi so zdaj. Gre se, da odločujemo o krščanski ali pa brezverski šoli, gre se, ali ostane rodbina rodbina krščanska ali pa postane brezverska, ki ponižaj človeško družbo v čredo z živalskimi navadami in običaji.

Za delavko se pa gre tudi zato, ali naj ne imej resnobe, ne besede pri zakonodaji, ki se tiče tudi nje in je z njenim vsakdanjim življenjem v neposredni zvezi.

To so važne stvari, ki jih brez žensk pač nihče ne more dobro rešiti.

Pa naša zakonodaja celo brani, da se ženska ne sme udeleževati niti političnega društvenega življenja.

Dajte ženskam priliko, da se udeležujejo javnega življenja in dobe priliko, da se zato po političnih društvi izobrazijo.

Ženske in delavke pred vsem bimoreale zdajsklicevati shode, na katerih naj bi zahtevale i zase splošno in enako volilno pravico! Le ki vedno upije, doseže kaj v naših časih.

Med brati in sestrami.

Sava. Na željo »Podpornega društva delavstva« Kranjske industrijske družbe radi izjavljamo, da ni pisal zadnjih dveh dopisov o razmerah v valjavnici noben odbornik navedenega društva. Predstojniki naj ravnajo lepše z delavci, pa ne bo pri- tožb po časopisju.

Trbovlje. Pri zadnji volitvi dne 26. avg. je bila pri nas prava zmešnjava, kajti socialni demokrati so pritisnili s tako silo, da menda še nikdar ni bilo take volitve. Se ve, Novakov Andrejče je imel največ opraviti, ker hodil je od stanovanja do stanovanja delavce prosit, da bi s socialnimi demokrati volili. Ves razjokan se je trudil celi dan, in še zvečer ni imel pokoja. Na dan volitve so imeli naši rdeči prijatelji zopet veliko opraviti, nastavljeni so bili po vseh stezah in cestah, da so volilce lovili in jim volilne listke jemali, prečrtali in druga imena napisali. Neke ženske so pribežale v klicarno sobo, ker se teh vragov niso mogle ubraniti. Res prava nesramnost se je skazala, kar še v tem listu omeniti nočemo. Pa ker so socialni demokrati zmagali, je vse pošteno šlo. Pri tej volitvi ni c. kr. rudniška oblast niti najmanjše zapreke našla, da bi volitev ne obveljala. No, saj mi iz srca privoščimo, naj se gospodje nekoliko pokorijo, ker imamo pri našem rudniku nekaj gospodov, ki se iz »Pazniškega in delavskega podpornega društva« norčujejo, zakaj pak le, zato, ker je slovensko društvo, in imajo sploh pred tem društvom popolnoma mir, ker so večinoma pametni ljudje. Neki gospod naravnost brezsrčno ravna s člani tega društva, vemo pa, da ima dotični gospod mnogo masla na svoji glavi, in ako enkrat solnce pride, se bo maslo raztopilo, ker delavci so še tukaj, ki marsikaj lahko dokažejo.

Tudi »Naša Moč« je temu debelemu možičku močno napoti, ako je bila prav nedolžna od njega, vendar posihmal, ga bo večkrat počastila. »Pazniško in delavsko podporno društvo« pa naj bi krepkeje stopilo na noge. Naj se nikar ne pusti teptati pred svojimi, kateri jih sovražijo. Treba je saj enkrat na mesec koristnega predavanja, kajti ravno malobrižnost je kriva, da se je zadnja volitev tako slabo obnesla. Trebalo je ravno pred volitvijo koristnih shodov, in sicer govornikov, kakršni se delavcu dopadejo, ako zahtevajo delavci gospoda dr. Kreka itd., naj se taki preskrbijo, ne pa ako so nasprotni in se potem shodi popolnoma opustijo. Društvo brez poučnega predavanja, je podobno drevesu brez sadu. Torej »Podporno društvo« na noge! Imate še mnogo članov, naročite si govornike, kateri vam ugajajo in vam koristijo, ker potem boste zopet zmago dosegli, ampak ne

In fant je šel domov. Res, koča je stala v rebri in češplje so delale senco na vrtu in se dotikale zidov. Prav tako je bilo, kot je pravil dekletu. In spravil je tiste cvetke v debelo knjigo, da mu bodo v prijeten spomin, in pisal je dekletu, kako ga ima rad in se ni lagal.

Preteklo je pol leta in cvetke so bile že vse suhe, a klicale so še vedno: »Spomni se me, misli name!« In mislil je še zmiraj in pisal dekletu.

Prišla je pa zima, prav ostrá in huda, fant se je zaprl v sobo in je zagodil pri gorki peči na harmoniko. Zaplesala je dekla Tina, in dekla je bila čedno dekle in fantu je ugajala. In jo je prijel okrog pasu in ji rekel:

»Slišiš, Tina, ti si lepa, jaz tudi nisem za staro šaro. Ali me imaš malo rada?«

Poljubil jo je fant in se ni branila, zunaj je pa burja tulila in sneg je padal izpod neba.

V mestu je pa dekle čakalo pisma, pisma pa ni bilo, prehuda zima je bila in fant ni mogel do pošte, da bi ji pisal.

A pisma tudi ni bilo, ko je vzklikla na perutih gorkega juga vesela pomlad. In takrat se je začelo dekle sušiti: jokalo je marsikatero noč in molilo.

»Mogoče pride ob letu in svatje pridejo z njim, pa me popelje na dom. Lep je tisti dom, saj vem. V rebri leži in češplje rastejo pred njim, zdaj že cveto in se dotikajo zidov, tudi oken se dotikajo, kjer bova spala midva.«

Tako je mislilo dekle, a vendar mu je legala skrb na belo lice in je jokalo in se je sušilo.

Fant se je pa oženil na pomlad. In ni vzal dekleta iz mesta, tudi ne dekle Tine, vzal je bogato nevesto iz vasi in je bil vesel in je vriskal. Srečen je bil fant in je živel zadovoljno kot mož.

Dekle se je pa vedno bolj sušilo, vedno večje skrbi so legale na njegovo dušo, in dekla Tina je bila tudi žalostna in je pustila službo in je šla v mesto. Morda se je tam sušila in jokala, če ni pozabila težke boli. A ni lahko pozabiti take boli, skeli in žge v srce, morda jo ozdravi čas, morda.

Dekle je pa tedaj zadnjič zasanjalo in se za ternotek razveselilo.

»Presenetiti me hoče, zato mi ne piše tako dolgo. Pride nekega dne in pripelje svate in pojde z menoj na svoj dom. Lep je tisti dom in udobno se v njem živi. Poslikane so stene po sobah, podobne vise v velikih težkih okvirjih in zavese se bleste

pred okni. Prikukajo zvedavo žarki in se poigravo in veselje zavlada.«

Mož se je spomnil suhih rož. Kupil je kuvert in popir in je napisal dolgo pismo in želel dekletu vso srečo in mu vrnil rože.

In dekle je dobilo ovenele, suhe cvetke in je zajokalo. Vedelo je, da je tudi ono suho, zato mu je bilo tako težko in vedelo je, da se kmalu posuši popolnoma.

Zdaj se pa smejte ljudje! Ali ni žalostna ta dogodbica? Poglejte v zeleno goro, mladi fantje in zapojte zvečer na vasi in porečite: »Tako je življenje, danes si bila varana ti, jutri bo druga ali bom pa jaz.« In dekleta se zasolze ob solčnem zahodu in zašepetajo. Le zasolžite se, dekleta, in zašepetajte: »Reve smo, tako je, trpeti moramo do groba in rešitve ni od nikoder.« In starci in starke, le križajte se in pokotalite solze po licih: »Tak je dandanes svet; o mi smo bili drugačni. Sodoma in Gomora!«

Veselo je na svetu, kajne?

pustite se pred vsakim strašiti. Vemo dobro, ako bodete složni bodete tudi kaj dosegli! — Omeniti moram objednem, da je bilo pri nas mnogo pridnih delavcev, in so tudi precej dobro zaslužili, bili so voljni in ubogljivi, pustili so v jami svojo moč in zdravje, ali kar na enkrat so ti delavci tako pri svojem zaslužku prikrajšani, da pri tukajšnji draginji svojih otročičkov in žene preživeti ne bodo mogli, kajti pridnemu delavcu se navadno slabo delo odkaže, pri katerem z akordom nič zaslužiti ne more, tako, da so dobri delavci popolnoma obupali. To je hvaležnost predstojnikov, ne imenujem v tem vseh gospodov. Vendar pa imenovati jih danes še ne moremo. Upamo, da bodo ti gospodje vedeli, da rudarja vsako uro lahko v rovu nesreča zadene, in kaj potem otroci in žena? A to se ne izpregleda, da ima rudar zraven nezdravega zraka še nevarno delo, vrhutega pa pičlo plačo. Torej nevstrašite se nič. Za vašo pošteno pravico se vam more vedno ustreči.

Iz Saleške doline. Vprašanje na pristojni oblasti. Ker je c. kr. drž. pravdnitvo po dolgem brezuspešnem preiskovanju — kateremu je za podlago služil celo brezimni dopisnik »Štajerca« — slednjič odstopilo od tožbe ter akt doposlalo c. kr. dež. šolskemu svetu v Gradec (v presojo ali morebitno disciplinarno postopanje?!), po pravici vprašamo pristojne oblasti, ali bodo zdaj nastopile še proti velenjskemu stražmojstru (orožniku), kateri je s skrajno pohujšljivimi, nesramnimi izrazi ter silovitimi grožnjami prisilil šolarico Mežnar, da mu je potrdila vse, kar ji je — poučen od neke strani — sugeriral. Taka zloraba oblasti nasproti slabemu in boječemu otroku se mora kaznovati, če ne, še bomo več slučajev, ki kriče v nebo, navedli.

Škale. Grajati moramo — čeprav so ti ljudje nedotakljivi — zlobnost plešivškega intriganta s svojo Nušo, ker sta oba pred časom, t. j. že 31. julija na vso moč prigovarjala Francetu Mežnarju, da je res na njegovem dekletu bilo storjeno hudodelstvo, radi katerega so gospoda aretirali, čeprav je bil oče o kaplanovi nedolžnosti prepričan, in je imel prav. Zakaj oni, ki so skrajna vpili Verbrechen (zločin), so kmalu spremenili glas na Vergehen (prestopok), in slednjič priznali, da je bil le Versehen (zmot). Mi pa bi rekli, ne zmot, ampak hudobna volja, tistih, ki bi o vzgoji otrok radi sami odločevali in so jim zlati časi »svobodne šole« — katero tako dobro razume Drenovec — še v predaljni bodočnosti. Ravno omenjena dva puščavnikarja bi lahko popolnoma nadomestovala kateheta, ker razumeta npravno-versko vzgojo tako, da brcata iz hiše — ki so jo postavili kmetje — iste z nogami ven, če se pridejo pritoževati nad njunim ravnanjem. Še vedno veljajo besede nemške gospode iz prejšnjih časov: Pauer cal und švajg. Za tako enako pravico se menda poteguje ljubljansko liberalno trobilo, ki zahteva, naj se odpravijo vse predpravice duhovstva. Lep privilegij smo doživeli, ko je žandar protipostavno aretirat in odgnal našega kaplana, ko se vendar že vsaka »višja oseba« v enaki priliki povabi ali pripelje k sodnji v pokritem vozu, da ni tolikega zgledevanja med ljudstvom. Če ne bi gospod sodnijsko postopal proti svojim obrekljivim nasprotnikom, bomo pa mi se zganili in te ljudi pokazali svetu v vsej njihovi nagoti.

Iz Škal. Ker žganjepitje uničuje naš narod duševno in telesno, zato naši občini ne dajate več rade koncesij za vpeljav novih žganjarn. Ko je za tako lani prosil Vrabčič iz Pesjega, je bila ta prošnja na g. dekana predlog odklonjena s pripombo, da bo škalsko cerkveno predstojništvo samo nehalo točiti žganje v krčmi pri škalski farni cerkvi, kar se je navidezno res tudi zgodilo. Ali na tihem pa še romajo ob sobotah cele flaše strupa iz Pesja v to oštarijo. Považimo višjo finančno oblast v Celju, da se pride o tem prepričati, kaj dela Dolfovc brez vednosti svojega gospodarja in proti njegovi volji. Dacar in žandar rada zatista eno oko ali pa obe. Občina pa naj naloži letos davek na žganjetočje, da ne bodo

občinske doklade tako silovito rastle od leta do leta vsled vedno novih šolskih stavb in drugih naraščajočih potrebščin. Proč z alkoholom, ki gloje mozek delavskega ljudstva in ga stori nedovzetnega za organizacijo in strokovno izobrazbo. Ali morejo biti cerkvi v korist tisti ubogi krajcarčki, ki se izkupijo med službo božjo, bodo pa vedeli soditi v to poklicani krogi. Mi ne rečemo ničesar, ali resnico pa ljubimo!

Idrija. Dne 12. t. m. je bila občinska seja, a še bolj prav rečeno, gledališka predstava. Kar idrijski juristi v občini sklenejo, jim pa višja oblast ovzre. Napovedana je bila tajna seja, a bila je javna. Na dnevnem redu je bilo vodovodno vprašanje. Tam je prvi poročal g. Kristan o nekakšnem vodovodu, in dotično delo je bilo dano na javno dražbo ali na akord. In kakor se je poročalo, je jako slabo izvršeno, ter je govornik predlagal, da če se dotično delo ne popravi, naj se dotičnega sodnji izroči, ker je občino goljufal. Tudi mi smo proti temu, da bi se kakšnim gerušarjem tako delo dajalo v izvršitev. Kajti nas že skušnja uči, da taki možje niso zmožni kaj takega izpeljati, zatoraj naj se da poštenim možem, ki se lahko zanesemo nanje. Proti dotičnemu nasvetu smo pa, da bi se kak delavec sodnji izročal. Zatorej bi le vprašali, kje je bil stavbinski odsek? Kje so bili občinski uslužbenci? Kje je bil polir. K., potem S. K.? Torej mi mislimo, da če je kateri za dat sodnji čez, so prej imenovani prvi za dat, potem, če bi ne bil hotel vbožati, se bi pa dotične A. N. odslovilo. Iz tega se razvidi, da g. Kristan o delu nima niti pojma, in lahko rečemo, da je desetkrat slabši, kot naši pazniki. Tudi mi delamo zmeraj na akord, pa velikokrat se pripeti, da ni vse po predpisih narejeno, pa vendar so naši pazniki toliko milostljivi, da nas ne ovadijo sodnji, oziroma obratnemu vodstvu. Torej mi smo na tem, da če se kateri kaznuje, naj se kaznuje vodstvo, ne pa delavec. Tako se je veliko govorilo na tej seji, seveda, dokler je bila javna, je bila le v zabavo galeriji, kar se je pa razpravljalo v tajni seji, ni naš namen, da bi v javnost oznanjevali, ker je tako že vse v javnosti znano. Toliko rečemo, da Bog obvaruj, da bi mi padli liberalcem oziroma soc. demokratom v roke. Ker velikokrat je največja pravica — največja krivica. Ob kratkem povedano, da če enega sodijo, pa da ga še zraven ne pokličejo, se vidi, kakšen pomen imajo prej imenovane besede. Tukaj streljajo kozle brez puške in brez smodnika.

Krvoses kapitalizem.

Vevče. Naša bolniška blagajnica. Že večkrat je pisala »Naša Moč«, kako morajo delavci pri raznih sejah delavskih bolniških blagajn stati »habt acht« liki rekrut pred strogim vojaškim frajtarjem. In drugod pa da nimajo prav nobene pravice, da soodločujejo. Mislili smo si, ko smo čitali take stvari, kaki reveži so, ko se jim tako slabo godi, ko pri nas le ni tako, kakor drugod. Če vprašaš kakega odbornika, kako kaj stoji naša bolniška blagajna recimo glede računov ali pa glede bolnikov, pa ti odgovori: Zdaj ne vem, ni bilo še seje in to traja mesec za mescom, dasi bi morala biti seja vsak mesec. Sitneži smo pa precej radovedni in posebno še zato, ker se okoli Fužin govori o nekaterih denarnih manipulacijah, dasi so nam povedali, ki so prišli od občnega zbora, da je denar v redu do vinarja. A povemo odbornikom, da nismo nič zadovoljni, ko nam pravijo, da še ni bilo seje. Volili smo vas, da ste naši delavski zastopniki in zahtevamo od vas, da greste pogledat takrat, kadar sami hočete, ne pa šele, ko vas kličejo. V tem, gospod urednik, je zapopadeno, da pri nas ni treba stati pri sejah, pa tudi ni treba pri njih govoriti. Ne vem, ali morajo biti res vsaki mesec seje, dasi to zahteva postava. Namreč mislim si, da imajo za našo tvornico posebno postavo sklenjeno v gozdu pri cerkvi sv. Antona

na Štangi, ker dasi sem že nekaj let v tvornici, pa še zdaj nimam tistih pravil, dasi pripovedujejo stari modri delavci pa delavke tudi, da je ob nekem shodu naglašal mož, ki te stvari dobro pozna, da bi moral imeti vsaki član pravila bolniške blagajne v rokah. Koliko časa so nam obetal nove bukvice, da jih dobimo po letošnjem Novem letu, a dobilo smo pisanega zlodja, bukvice pa ne. Zmiraj nas tolažijo in nam obetajo, da dobimo pravila, pa jih le še ni in ni. Vemo, da zadržuje to stvar neka oseba, ne vemo pa prav nič, če je to znano tudi obrtnemu nadzorniku. Težko, da mu je znano, vsaj pride tako malokrat k nam. Morebiti se nas boji, ali pa misli, da nimamo nobenih pritožb, ker se le pisarne drži, po delavnicah si pa vzame spremljevalca. Na Mali Šmaren smo imeli pri nas morske vaje, dve vojni ladji. Boj je bil precej hud. Videli smo še drugi dan silovito poškodovani ladji . . . . . A še pred odločilno bitko se je unela ena ladja. Med glavno bitko je pa prav dobro svirala tvorniška godba. Godba naj bi ne igrala med bitko, ko se še med streli znamenja težko razločijo. Pa tudi ženska je junaško udrihala po bobnu. Smeha je pa bilo veliko v tej bitki.

Idrija. Drugi rudnik živega srebra je naša Idrija, za to se mi zdi umestno pojasniti, da za druge stvari je pa eno zadnjih. Namreč naši uradniki ne ločijo človeka od železnega stroja in ni jim znano, da še stroj se izrabi in železo, če je na mokrem, zarjavi, a pri nas se bolj pazi na stroj, ko na delavca. Pripetilo se je že večkrat, da so morali delavci celih osem ur delati pod jamskim dežjem, obljubuje se jim, da bodo dobro plačani, uradnik jih prav pogostoma obiskuje ter dobi slučajno kako malenkost, mogoče, da se kdo oddela malo odstrani, pride konec meseca, plačani so nižje, ko se je govorilo. Vprašajo za vzrok, odgovor dobe, tega nisem dobil pri delu in kadar se še to pripeti, kaznujem vas več. Tako znajo naši uradniki besedo držati in mi si mislimo, če si g. uradniki tako hitro spozabijo, naj si pa zapišejo, za priprostega človeka ni lepo, če svoje dane besede ne drži, še grše je pa za take, ki se štejejo inteligentnim. In mi taka početja najhujše grajamo, ter zahtevamo, naj se kaznuje le tistega, ki se pregreši, ne pa vseh njegovih tovarišev. Žalostno je tudi, ko zdravnik v svoji službi nima proste roke; tu smo imeli nadzdravnika g. dr. Štvereka, ki je res poklican za ta posel in če je čutil, da se dá pomagati, ni se ustrašil truda. Pa čujte, ta zdravnik je prosil za dopust, in sliši se, da ga ni misel več nazaj; na vprašanje zakaj?, se je nam odgovorilo, da njemu kot zdravniku ni možno tu službovati, kajti on ne more zdraviti bolnikov z zdravili, ki stanejo dvanajst vinarjev in te tarife pa prestopiti ne smejo. Pripetilo se je večkrat, da so zdravniku od mesečne plače odtegnili, ker je napravil v tem prestopok. Dragi tovariši, kaj ni to žalostno, da je direkciji več na njenih konjih, ko na nas delavcih. Odločno zahtevamo, da se dá zdravnikom v njegovi službi prostost, ne pa, dabi mu kak predpis narekoval, kaka zdravila mora dati bolnikom. Tu odločuj veda, njen napredek, ne pa zaostalost zarjavelih in zaprašenih predpisov.

Z lastnimi močmi.

Ljubljana. »Podporno društvo tobačne tvornice« poleti v nedeljo s posebnim vlakom na Brezje. Udeležba obeta, da bo velikanska. Pri službi božji bo prepeval slavnoznani zbor nedosegljivih naših slavčkov pevke »Katoliškega delavskega društva v Ljubljani«. Prihodnji mesec pa prične »Podporno društvo zopet z rednimi mesečnimi shodi, ki se bodo vršili v prostorih »Slov. kršč. soc. zveze«. Že zdaj je preskrbel odbor, da bo v zvezi s shodom tudi vselej predavanje. Na svidenje na Brezjah in pa ob prihodnjem našem mesečnem shodu.

Prvo protialkoholno zborovanje na Goriškem priredi dne 21. oktobra t. l. »Abstinenci krožek« v Mirnu. Zborovanje obeta biti jako zanimivo. Oglašeni je že več govornikov, tudi društvo »Abstinent« v Ljubljani pošlje svoje govornike. Zborovanje se vrši po sledečem redu: od 11. ure dopoldne in do 1. pop. zaupno zborovanje abstinentov in vabljenih, potem skupno kosilo. Ob 3. uri pop. začne veliko javno zborovanje in traja do 7. ure zvečer. Ob pol 8. uri zvečer vstopnine prosta veselica za udeležence zborovanja. Natančen spored govorov se v kratkem objavi. — »Abstinenci krožek« v Mirnu, Goriško.

Okno v svet.

Nova avstrijska narodnost. Dne 14. t. m. so bile v vzhodni Galiciji, v okraju Brody-Zločev, volitve poslanca na mesto umrlega narodnega Poljaka, židovskega rabina Blocha. Volitve niso šle gladko, ker je proti poljskemu »narodnemu« kandidatu dr. Jožefu Goldu, županu Brodskemu, poleg Rusina, stal sedaj prvič nasproti tudi »zionistični« kandidat Adolf Sand. Torej proti poljskonarodnemu Židu, židovsko narodni Žid! Dasiravno je »poljskega« Žida podpirala vsa poljska javnost, poljska narodna društva in državni aparat, je vendarle zmagal z veliko težavo. V Zločevu mu je za 3 glasove manjkalo do absolutne večine. Pri ožji volitvi bi pa gotovo padel, ker bi Rusini glasovali s »Sijonistom.« Brodi, kjer je izvoljenec župan, ga je izrezal. Ako se volina pravica razširi, bodo v mnogih krajih v Galiciji zmagali Sijonisti in v državnem zboru bo nastopila nova avstrijska narodnost, — židovska, katere občevalni jezik bo nemški žargon, pisan s hebrejskimi črkami.

Mohamedansko gibanje na Ruskem. Nedavno se je vršil od 30. velicega travna do 2. kimovca v Nižjem Novgorodu »tretji vsoruski muzulmanski shod.« Nanj je prišlo iz raznih krajev južne in vzhodne Rusije 800 odposlancev. To so bili skoraj izključno Tartarji, potomci davne »Zlate Horde«, ali prav za prav njenih treh poznejših odlomkov: kazanske, astrahanske in krimske horde. Drugi prebivalci namreč, ki se na Ruskem priznavajo k mohamedanski veri, ne tvorijo niti v kulturnem, niti v gospodarskem oziru sile, ki bi poleg Tartarjev mogla igrati važnejšo vlogo. — Izmed 20 milijonov mohamedanskega prebivalstva, tvorijo Tartarji veliko večino. Razprave na shodu in zasebno občevanje se je vršilo skoraj izključno v tartarskem jeziku. Tudi resolucije so se sprejele v tem jeziku. — Shod je bil brez dvoma velicega pomena. On ne stoji v neposredni zvezi s splošnim vsemuzulmanskim gibanjem, ki se je pričelo pred leti v zahodni Aziji in v severni Afriki. V gotovi meri je seveda veljal za vse muzulmane, ki prebivajo na Ruskem, toda — kakor se mora sklepati iz resolucij, sprejetih na shodu — je bil bolj narodno-tartarskega, kot versko mohamedanskega značaja. Glavni namen shoda je bil, dvigniti narodno zavest tartarsko. Med drugimi resolucijami se je sklenilo, da se morajo ustanoviti pri vseh mečetah zasebne ljudske šole s tartarskim učnim jezikom. Ruščina se bode na njih poučevala kot obližni predlog. V ruskem narodnem časopisu je povzročil ta sklep veliko razburjenje. Tartarji morajo znati rusko — trdi rusko časopisje — ker mnogi izmed njih krošnjarijo po vsej Rusiji in potrebujejo zato ruskega jezika. V Kazanu zavzemajo Tartarji nižja uradna mesta, kot policisti, pismonoše, uradne sluge itd. Toliko bolj morajo tu znati rusko, trde Rusi. Na te ugovore so na shodu odgovorili Tartarji, da se bodo njihovi otroci toliko učili ruščine, kolikor bolj se bodo duševno razvili s pomočjo tartarščine.

Tudi ruski vzhod se budi in giblje in tartarsko narodno vprašanje bo igralo na Ruskem še veliko vlogo. Ruska vlada je imela v narodnostni politiki radi svoje nerodnosti

vedno neuspehe. Porušenje Poljakov jo je stalo veliko sil in napora in se je popolnoma ponesrečilo. Naravnost zločin na Slovanstvu je bila ruska baltijska politika.

Domorodne Lete in Este je žrtvovala vlada nemškim graščakom. Zatiranje ljudstva od nemških baronov je povzročilo strašno revolucijo, ruska vlada je dajala pribaltijskim graščakom in baronom najboljše mesta v vojaščini in v civilni upravi in s tem dala ruski upravi, politiki, diplomaciji in vojaštvu neslovanski značaj. Tako so tudi obdržale pribaltijske dežele nemški značaj, vkljub temu, da je tam samo 8% prebivalstva nemške narodnosti. »Mi smo si sami naredili baltijsko vprašanje«, zaklical je nek modern ruski pisatelj.

Namesto, da bi ruska vlada s pomočjo dobrega šolstva in sploh prosvete in kulture skušala zblížati ruska plemena, je hotela samo s policijskimi predpisi in z drakonskimi sredstvi zadušiti vse narodne »separatistične« težnje. Vsled tega je nastalo na južnem Ruskem »ukrajinsko« gibanje in tudi »Belorusi« se pričenjajo buditi. Na Finskem je imela ruska vlada popolen fiasko in je morala preklicati vse svoje naredbe.

Ko je nemška vlada dobila Poznanj in pozneje Alzacijo, je skrbela, da je takoj ustanovila v glavnih mestih prisvojenih dežel vseučilišča, da bi razširila po njih vpliv nemške kulture, ter jih tesneje pritegnila k dednim deželam. Ruska vlada je pa celo zatrla vseučilišče v Vilni, edino, ki je obstajalo na Litvi in ki bi lahko izvrstno služilo, ako bi hotela potom kulture prikleniti Litvo k sebi. Edino vseučilišče, ki se nahaja v Aziji, v Tomsku, se je ustanovilo po dolgem obotavljanju in z velikimi težavami. Kavkaz in Gruzija se nahajata že sto let

pri Rusiji. Gruzija je dežela, kamor je prodrlo krščanstvo in kultura veliko stoletij pred, kot na Rusko, in vendar nima več stotisoč prebivalcev štejoče glavno mesto Tiflis nobenega vseučilišča. Ponujalo je celo za njegovo ustanovitev iz lastnega en milijon rubljev, a vlada ga ne da. Obenem je odbila z rusifikacijo gruzinske pravoslavne cerkve ves narod gruzinski in ga gnala v naročje revolucije. Istotako je naredila s konfiskacijo cerkvenega premoženja iz pokornih Armencev najstrašnejše revolucionarje.

Vse narode je razburila proti sebi, mesto da bi jih priklenila nase s tihim in vztrajnim delovanjem na polju gospodarstva in prosvete. In sedaj se budi in vstaja celo narod tatarski, ki je bil tilho pokoren od časov Ivana Groznega. In vlada ni ničesar storila, da bi preprečila tatarsko gibanje, sedaj je pa menda že prepozno.

5 26-5

Slovenec

Konrad Skaza

v St. Ulrich, Gröden, Tirol

se priporoča za izdelovanje vseh

podobarskih del

kakor sploh

cerkvenih izdelkov.

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi **že kupljeno blago v delo.**

Izdelujem vse po najnovjšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprejemam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za prodajo, od najpreprostejše do najfinejše izvršitve.** Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosim

Matija Lazar
krojaški mojster v Kropi.

Gene brez konkurence!

8 52-12

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano
trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko

v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.